

Mély-ég objektumok

Mély-ég észlelések 1998-ban

A mély-ég rovat az elmúlt évben nyolc alkalommal jelentkezett az észlelők megfigyeléseivel, ebből egy alkalommal részletes feldolgozás nélkül, míg két ízben (január, december) figyelemfelkeltő írással igyekeztünk a téma iránt érdeklődő észlelők-höz szólni. A januári számban kifejezetten a mély-eges területtel foglalkoztunk, míg a decemberi Meteorban több észlelési területet is érintettünk. Az előző évi beszámoló az 1998/3. Meteorban jelent meg. Összességében rovatunk, köszönhetően az észlelőknek és az önálló írásokkal, cikkekkel jelentkező amatőrtársaknak, az év során minden alkalommal képviselhette a mély-ég észlelők gárdáját.

Itt köszönöm meg Berkó Ernő két — részben mély-eges témájú, bár a CCD rovatban megjelent — cikkét, Mizser Attilának A mély-ég észlelés kezdetei c. cikk fordítását, valamint a mély-ég témát is érintő Ismerd meg az égboltot c. sorozatát. Szabó Gábor két önálló cikkel jelentkezett (Egy igazi trófea: a Lófej-köd, Diffúz ködök az őszi égbolton), Vaskúti György pedig Kettőscsillagok és nyílthalmazok a 27 Cygni vidékén címmel írt cikket. Természetesen több szerzőt is köszönet illet a mély-ég témakört is feldolgozó írásokért, vagy a különféle CCD-felvételekért, melyek minden bizonnyal hozzájárultak a témakör népszerűsítéséhez.

Ami az 1998-as év statisztikáját illeti, az többé-kevésbé az 1997-eshez hasonló. Számokban kifejezve: 33 megfigyelő (1997-ben 29) 557 vizuális észlelést, 5 fotót és 95 (!) CCD felvételt készített — utóbbiak az új rovatvezető, Berkó Ernő munkáját dicsérik. Mindösszesen 661 mély-eges megfigyelés (1997-ben 667) került a rovatához.

Az észlelők közül a már 1997-ben is listavezető Szabó Gábor 1998-ban 252 megfigyeléssel járult hozzá a rovat munkájához. Ilyen teljesítményre a rovat indulása óta nem volt példa! Természetesen ehhez óriási elkötelezettség és munkabírás szükséges. 1997-ben többen is végeztek 50–90 db megfigyelést, de 1998-ban főként tanulmányi kötelezettségek miatt kevesebbet tudtak észlelni. Elismerés illeti Dán Andrást, Gulyás Krisztiánt, Kernya J. Gábort, Kónya Bélát, Tóth Zoltánt és valamennyi megfigyelőt, akár 1–2, akár 10–15 észleléssel járult hozzá a rovat munkájához.

Bajor Péter	3	Kelley István	10	Sánta Gábor	14
Berente Béla	8	Kernya J. Gábor	39	Schné Attila	4
Berkó Ernő	113	Kocsis Antal	1	Szabó Gábor	252
Csillag Attila	2	Kónya Béla	29	Szabó Gergely	2
Dán András	30	Ladányi Tamás	3	Szabó Gyula	17
Dobra Szabolcs	1	Lőrinc Imre	15	Szöllősi István	2
Epresi Zoltán	1	Papp Sándor	12	Tóth Zoltán	36
íj. Erdei József	4	Ricza Róbert	2	Tuboly Vince	5
Gulyás Krisztián	27	Rózsa Ferenc	5	Willand Péter	2
Hamvai Antal	3	Rózsahegyi Márton	3	Zágoni Balázs	1
Kárpáti Ádám	2	Sárnecky Krisztián	3	Zseli József	11

A rovatban feldolgozott észlelések 30 objektumot érintettek, ebbé nem számítanak bele pl. Szabó Gábor önálló cikkekben leközölt feldolgozásai.

Az elmúlt esztendőhöz hasonlóan a rovat vezetője igyekezett más rovatok észlelőivel és vezetőivel is fenntartani a kapcsolatot, így a hagyományos területeken, mint a változó és kettőscsillag rovat, természetesen testvérrovatunkkal, a Messier Klubbal, és nem utolsósorban a CCD rovattal, ez esetben konkrétan Berkó Ernővel.

Itt külön is ki kell térnem a több észlelőtárstól felvetődött kérdésre, melynek lényege az volt, hogy a mély-ég rovat nem fog-e „elcsúszni” a CCD technika irányába? A kérdésre az új rovatvezető, Berkó Ernő már választ adott, és egyértelmű, hogy a hagyományos, amatőr mély-ég észlelés soha nem lesz „tudományoskodó” jellegű. A megismerés és az élmények más amatőrökkel történő megosztása nagyobbbrészt a vizuális alapon készített leíráson és rajzon alapult eddig, ehhez az asztrofotósok és a CCD technikával észlelők sokat hozzáadnak. Talán ez utóbbi technika lesz az, amely elvezethet egy hazai üstökös- vagy szupernóva-felfedezéshez.

Végezetül ezt az alkalmat is megragadva megköszönöm az észlelőtársak eddigi munkáját, és kérem, hogy a jövőben a Berkó Ernő vezette mély-ég rovatot is támogassák az eddig tapasztalt lelkesedéssel.

PAPP SÁNDOR

Planetárisok között

Nálam a nyárvége és az ősz a planetáris ködök jegyében telt el. Bár elég sokféle objektummal foglalkoztam, a legtöbb időt a planetárisok megfigyelésére fordítottam. Mivel addig alig tucatnyi PL-t ismertem, ill. ebből adódóan viszonylag gyakran nézegettem őket, úgy gondoltam, hogy ideje egy kicsit több figyelmet fordítanom rájuk, többet megismerni, a későbbi könnyű megtalálásuk miatt megismerni őket, és találni olyan „útvonalakat” amelyeken egy-egy ismertebb fényes csillagtól gyorsan odajuthatok.

A sikertelen kísérleteket leszámítva több mint hatvan PL-t sikerült pozitívan észlelni; igaz, némelyik szinte csillagszerű, jellegtelen látványt nyújtott. Elég sok volt közöttük, amely kicsit többet felfedett jellegzetességeiből, arra készítve, hogy vissza-visszatérve, az ég állapotától függően újabb részleteket próbáljak észrevenni. A vizuális észleléseket 200/1500-as Dobsonnal végeztem az udvarból és a kertből. Bár vannak zavaró fényeim, az ég elég jó szokott lenni, főleg az esti órákban. Átlagos égen 14^m-ig le tudok menni, extra égen kicsit még lejjebb is.

A kiterjedtebb, >40" méretű planetárisok már jó célpontok a 100/600-as refraktorra szerelt AMAKAM kamerának is, így ezek közül többről tudtam CCD-felvételt is készíteni. Az alábbiakban néhány planetáris mutatok be ezek közül, főleg azokra koncentrálván, melyekről CCD-felvételt is sikerült készíteni. Objektumonként írok a számomra legkönnyebb megközelítésről, valamint egy kis leírást a saját vizuális- és CCD-észleléseim, illetve a CCD Atlas felvételeinek felhasználásával. A cikk végén pedig az objektumok katalógusadatait sorolom fel, bár itt a méret- és fényességadatok pontossága hagy némi kívánnivalót maga után, tekintettel arra a tényre, hogy a különböző források adatai elég nagy eltéréseket mutatnak. A belső borítón saját CCD-felvételeim közül látható néhány. A kollekció tehát planetáris ködöket ábrázol, azonban egy kakukktójas is rejtőzik benne, az NGC 6946 Cep jelű szép spirális gallaxis.